

སློབ་ཚན་བརྒྱ་གཉིས་པ། ལྷ།

CHAPTER 12 : SOUND

ང་ཚོས་རང་ཉིད་ཀྱི་ཉེ་འཁོར་དུ་སྐྱ་སྐྱ་ཚོགས་ཤིག་བློས་ཀྱི་ཡོད། བྱིས་དུ་ཚུ་ཚོད་འཁོར་ལོའི་ཚོང་བརྒྱ་དང་། བ་མ་ལ་སོགས་པའི་སྐད་སྒྲ་གོ་བྱུང་བ་དང་། སྲང་ལམ་དུ་སྐྱག་སྐྱག་དང་། ལྷ་མ་འཁོར་། ཁྱིའི་ཟུག་སྐད་ལ་སོགས་པའི་སྐད་ཀྱི་ཡོད། སློབ་གྲུའི་ནང་དུ་འདྲ་སློབ་གྲུའི་ཚོང་སྐད་དང་། འཁྱུ་ལི་ཚུར་སྐྱ། སློབ་གྲོགས་དང་དགེ་མཉམ་གྱི་སྐད་སྐྱ། ཚེད་མོའི་མཉམ་ལགས་ཀྱི་ལི་ལུ་ལི་སྐྱ་སོགས་བློས་ཀྱི་ཡོད། དེར་མ་ཟད་ང་ཚོས་རོལ་དབྱངས་ཁང་དུ་འདྲ་རྩ་རྩ་དང་དུར་མོ་ཁེ་ཡམ་ལ་སོགས་པའི་འདུད་དྲེལ་དུང་གསུམ་གྱི་སྐྱ་བློས་ཀྱི་ཡོད། མཚན་མོར་ང་ཚོས་འདུ་སྲིན་དང་དུག་སྐྱང་གི་དེར་སྐྱ། ཚུ་ཚོད་འཁོར་ལོའི་ཐག་སྐྱ་རྣམས་བློས་ཀྱི་ཡོད་དོ། །(དཔེ་རིས་༡༣་༡)

སྐྱ་ལ་བརྟེན་ནས་ང་ཚོས་ཐམ་ཚུན་དབར་འབྲེལ་བ་བྱེད་བྱུང་གྱི་ཡོད། གལ་ཏེ་སྐྱ་མེད་ན། ང་ཚོས་གྲོགས་པོ་

དཔེ་རིས་༡༣་༡ ང་ཚོའི་ཉེ་འཁོར་གྱི་སྐྱ་སྐྱ་ཚོགས།

ནམས་ལ་ཁ་པར་ནང་སྐད་ཆ་ཤོད་མི་ཐུབ་ལ། རྒྱུ་འཕྲིན་དང་བརྟན་འཕྲིན་སོགས་ནས་སྐྱུ་གཞན་སོགས་ལ་འདྲ་ཉན་ཐུབ་ཀྱི་མ་རེད།

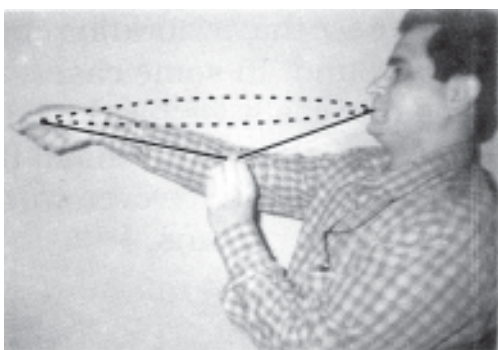
ང་ཚོས་རང་གི་ཤོགས་པོ་མིག་གིས་མཐོང་མི་ཐུབ་ནའང་དེའི་སྐད་དོས་འཛིན་བྱ་ཐུབ། རོལ་ཆས་སོ་སོའི་སྐྱའི་བྱུང་པར་ཀྱང་འབྲེད་ཐུབ། འདི་ལྟར་ཐུབ་པའི་སྐྱུ་མཚན་ནི། རོལ་ཆས་དེ་ནམས་ལས་བྱུང་བའི་སྐྱུ་ལ་བྱུང་ག་གིས་དེས་ཅན་རེ་ཡོད་པས་ཡིན།

སོག་ཆགས་མང་ཆེ་བས་སྐྱུ་འཕྲིན་ཐུབ་ལ་ཐོས་ཀྱང་ཐུབ། ང་ཚོས་རང་ཉིད་ཀྱི་ན་བ་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱུ་ཐོས་ཐུབ། སློབ་ཚན་འདིའི་ནང་ང་ཚོས། སྐྱུ་ནི་ཇི་ལྟར་ཐོན་པ་དང་། སྐྱུ་པན་ཚུན་དབར་བྱུང་པར་ཅི་ཞིག་ཡོད་པ། གནས་གཅིག་ནས་གཞན་དུ་ཇི་ལྟར་བསྐྱོད་པ། ང་ཚོས་སྐྱུ་ཇི་ལྟར་ཐོས་ཀྱི་ཡོད་མེད་སོགས་ཀྱི་དྲི་བ་ནམས་ཀྱི་ལན་འཚོལ་བར་བྱུངོ།

12.1 སྐྱུ་ནི་དངོས་གཟུགས་ཀྱི་འདར་འགྲུལ་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་།

དབར་སྐྱུགས་ཀྱིས་བཞོས་པའི་ཀ་ཏི་ར་ཞིག་ལ་གཞུས་པ་ན་སྐྱུ་འབྱུང་ལ། དེར་ལག་པས་ག་ལེར་རེག་སྐབས་དེའི་འདར་འགྲུལ་ཚོར་ཀྱི་ཡོད། གལ་ཏེ་བྱིད་ཀྱིས་རྒྱུང་འཕྲིན་ཀྱི་སྐྱུ་སྐྱམ་དོས་ལ་ལག་པས་རེག་ན་འདར་འགྲུལ་ཚོར་ཐུབ།

བྱེད་སྒྲིལ་1. འགྲིག་ཐག་ཅིག་གི་སྒྲེར་ཨ་ཡོང་ཞིག་བཏགས་ནས་སྐྱུ་གཞན་དེ་ལག་པས་བབྱུང་སྟེ་རྒྱུང་འཕྲིན་གྱིས། དེ་ནས་འཇུབ་མོས་འགྲིག་ཐག་གི་དྲིལ་ནས་རྒྱུང་ཚམ་བྱུར་དུ་འཕྲེན་ནས་སྐྱོད་ན་སྐྱུ་གྲགས་ཀྱི་ཡོད། (དཔེ་རིས་༡༢་༡) དེ་ནས་ཡང་བསྐྱར་རྒྱུང་འཕྲེན་བྱས་ཏེ་དམ་དུ་བཏང་རྗེས་ཤོང་ལྟར་འཕྲེན་ནས་སྐྱོད་ན་ཐེངས་དེའི་སྐྱུ་དང་དེའི་སྐྱོན་དུ་འཕྲིན་པའི་སྐྱའི་དབར་དུ་བྱུང་པར་འདུག་གམ།

འགྲིག་ཐག་གི་གཡོ་འགྲུལ་ལ་ཞིབ་དུ་བརྟེན་ན། བྱིད་ཀྱིས་དེ་པར་ཚར་གཡོ་འགྲུལ་བྱེད་བཞིན་པ་མཐོང་ཐུབ་ཀྱི་འདུག་གམ། ང་ཚོས་ལྔ་ནས་དེ་སྐྱུའི་གཡོ་འགྲུལ་བྱེད་སྐབས་སྐྱོར་ལ་སྐྱུངས་སྐྱོང་ཡོད། པར་ཚུར་གཡོ་བའི་ནམ་པ་འདི་ལ་**འདར་འགྲུལ་**(Vibration) ཞེས་ཟེར། འགྲིག་ཐག་དེ་དམ་པོར་རྒྱུང་འཕྲེན་བྱས་ཏེ་དེག་པ་ན་འདར་འགྲུལ་བྱུང་སྟེ་སྐྱུ་འཕྲིན་པ་དང་། འདར་འགྲུལ་མཚན་སྐབས་བཞག་

དཔེ་རིས་༡༢་༡ འགྲིག་ཐག་རྒྱུང་འཕྲེན་བྱས་ཏེ་འདར་འགྲུལ་བྱེད་དུ་བརྟེན་ན་སྐྱུ་འཕྲིན་པ།

ན་རྒྱུ་འདྲ་ཐོས་མི་ཐུབ།

ཐུང་སྒྲིལ་2. དཔེ་རིས་༡༣་ཉ ནང་དུ་བརྟན་པ་ནང་བཞིན་སྐྱོ་གད་ཅིག་གྲངས་ཏེ་མཛུབ་ཚེ་ཡིས་དེའི་སོའི་སྟེང་དུ་
མཚན་ཏེ་མདུན་དུ་འདུད་བཅར་གྱིས། (དཔེ་རིས་༡༣་ཉ)

ཁྱེད་ཀྱིས་སྐྱོ་འབྲིན་པ་ཐོས་ཐུབ་ཀྱི་འདུག་གམ། སྐྱོ་
གད་ཀྱི་སོ་ཡི་འདར་འགྲུལ་མཐོང་ཐུབ་བམ། ཁྱེད་ཀྱིས་མཛུབ་
ཚེ་མདུན་དུ་འགྲུལ་སྐྱོད་ཐུབ་ས་སྐྱོ་གད་ཀྱི་སོ་ཡི་འདར་འགྲུལ་
འབྲུང་བ་ཡིན། སྐྱོ་དེ་ནི་མཛུབ་ཚེ་འགྲུལ་སྐྱོད་མཚམས་མ་བཞག་
བར་དུ་ཐོས་ཐུབ།

དཔེ་རིས་༡༣་ཉ འགྲིག་ཤེད་ཀྱི་སོ་ཡིས་སྐྱོ་འབྲིན་པ།

དེར་བརྟེན། དངོས་གཟུགས་ཀྱི་འདར་འགྲུལ་གྱིས་སྐྱོ་འབྲིན་བཞིན་པ་དང་ཚོར་མཐོང་ཚོས་སུ་གྱུར་ཡོད་ཅིང་།
གནས་སྟངས་འགའ་ཞིག་ཏུ། འདར་འགྲུལ་ནི་དང་ཚོས་མངོན་སུམ་དུ་མཐོང་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད། ཡིན་ནའང་གནས་སྟངས་
མང་པོ་ཞིག་གི་འོག་ཏུ་འདར་འགྲུལ་ཤིན་ཏུ་རྒྱུང་བས་དང་ཚོས་དེ་མཐོང་ཐུབ་ཀྱི་མེད། གང་ལྟར། དང་ཚོས་འདར་འགྲུལ་
དེ་ཚོར་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད།

ཐུང་སྒྲིལ་3. ཤོག་ལྗེ་ཞིག་རྒྱག་པར་རལ་ཏེ་ཤོག་རིལ་རྒྱུང་རྒྱུང་
དུ་མར་སྒྲིལ་བར་བྱ། ཤོག་རིལ་དེ་ནམས་སྐྱེ་ཐུམ་བརྒྱབས་པའི་ལག་རྒྱུ་འཕམ་
(Membrane) ཏུ་བ་ལྡ།(Tabla) ཡང་ན་མེ་རི་ཏན་རྩ་མ་
(Mridangam) ཞིག་གི་སྟེང་བཞག་ནས་བརྒྱུངས་ན་ཅི་ཞིག་འབྲུང་ངམ་
ཞེ་ན། ར་དེས་སྐྱོ་འབྲིན་པ་དང་ཆབས་ཅིག་ཤོག་རིལ་ནམས་ཡར་མཚོང་
བ་ཡིན། (དཔེ་རིས་༡༣་ལ) ཤོག་རིལ་དེ་དག་གི་གཡོ་འགྲུལ་གྱིས་སྐྱེ་
ཐུམ་བརྒྱབས་པའི་ར་དེ་སྐྱོ་འབྲིན་སྐབས་འདར་འགྲུལ་འབྲུང་གི་ཡོད་པ་
བརྟན་ཡོད།

དཔེ་རིས་༡༣་ལ ར་ཡི་སྟེང་དུ་ཤོག་རྒྱག་ནམས་
མཚོང་ཞིང་ཐུང་པ།

སྐྱོ་ཚོབ་(Tuning fork) ཟེར་བའི་སྐྱིག་ཆས་དེ་ཚན་རིག་བརྟན་དཔྲད་ཁང་ནང་སྐྱོ་ལ་མ་ལག་ལྟན་པའི་ཞིབ་
འཇུག་ཐུང་པར་བེད་སྐྱོད་ཐུང་གི་ཡོད། དེ་ནི་རྩུགས་ཀྱི་བཟོས་པའི་ཚོབ་རྒྱུང་ཞིག་དང་འདྲོའོ། །

ཕྱེད་རྒྱུ་4 . ལྷ་ཚོང་ཅིག་གི་**ཚོང་མགོ་**(Prong) དེ་འགྲིག་ལེབ་མཁྲུག་པོ་ཞིག་ལ་གཞུགས་ཏེ་ལྷ་ཚོང་ལས་ལྷུང་བའི་ལྷ་ལ་ཞིབ་ཏུ་ཉོན། ལྷ་ཚོང་གི་ཚོང་མགོ་ལ་ཞིབ་ལྟ་བུའི་དང་། རྒྱུད་ཀྱིས་དེ་འདར་འགྲུལ་བྱེད་བཞིན་པ་མཐོང་བྱུང་བམ། རྒྱུད་ཀྱིས་འགྲིག་སོབ་རིལ་བུ་ཞིག་ཁྱེད་ལོང་ནས་སྤྱད་པར་འདོགས་པར་བྱ། ལྷ་འགྲིན་བཞིན་པའི་ལྷ་ཚོང་གི་ཚོང་མགོ་འཛིན་ཏེ་སར་བཅར་བ་ན། རྒྱུད་ཀྱིས་ཅི་ཞིག་མཐོང་བྱུང་བམ། (དཔེ་རིས་༡༣་ལ)

འགྲིག་སོབ་རིལ་བུ་ལྷ་ཚོང་གི་ཚོང་མགོ་དང་འབྲུང་མ་ཐག་རྒྱུང་བུ་འགྲེད་པ་ཡིན། འདིས་ལྷ་ཚོང་གི་ཚོང་མགོ་འདར་འགྲུལ་བྱེད་ཀྱི་ལོང་པ་བརྟན་ལོང།

དཔེ་རིས་༡༣་ལ འགྲིག་སོབ་རིལ་བུ་དེ་འདར་འགྲུལ་བྱེད་བཞིན་པའི་ཚོང་མ་དང་བྱུག་མ་ཐག་རྒྱུང་བུ་འགྲེད་པ།

ཕྱེད་རྒྱུ་5. རྒྱུད་ཀྱི་སྤར་མོས་རང་གི་མགྲུལ་བར་ག་ལེར་བརྩམས་ཏེ་སྤྲོན་ངག་གྱེར་འདོན་བྱོས། རྒྱུད་ཀྱིས་སྤྲོན་ངག་སྤོར་སྐབས་འདར་འགྲུལ་བྱེད་པ་ཚོར་གྱི་འདུག་གམ།

དེར་བརྟེན། བོང་གི་བྱེད་སློབ་རྣམས་ལས་ང་ཚོས་མཐའ་སློབ་རྒྱུག་བྱུང་བ་ཞིག་ལ། ལྷ་མི་དངོས་གཟུགས་ཀྱི་འདར་འགྲུལ་ལ་བརྟེན་ནས་འགྲིན་གྱི་ལོང། ལྷ་མི་འགྲིག་སྤྱད་དང་། ལྷ་མི་ལགས། དོས་བཅས་འདར་འགྲུལ་བྱུང་སྟེ་འགྲིན་ལ། ལྷ་མི་རྒྱུང་གི་འདར་འགྲུལ་གྱིས་ཀྱང་འགྲིན་པ་ཡིན། རྒྱུད་ཀྱིས་སྤྲོན་ངག་སྤོར་གཞི་ལ་གཙོ་བོ་ལྟར་བྱུང་བའི་སྤྲོན་ངག་སྤོར་བའི་སྤྲོན་ངག་གི་རྒྱུང་གི་རྒྱུང་གཟུགས་ལ་འདར་འགྲུལ་བྱུང་སྟེ་བུ་ལྷ་འགྲིན་གྱི་ལོང།

དྲི་བར་ལན་ཐོབ་ས།

༡) གཤམ་གྱི་ལོང་བྱེད་རྣམས་ལས་ལྷ་འགྲིན་པར་ཆ་གས་གང་ཞིག་འདར་འགྲུལ་བྱུང་གི་ལོང་མེད་ཤོད།

༡) དོ་ལག་གམ་མེ་རི་ཏན་གྱི་ས།   ༢) དེ་ཐང་།

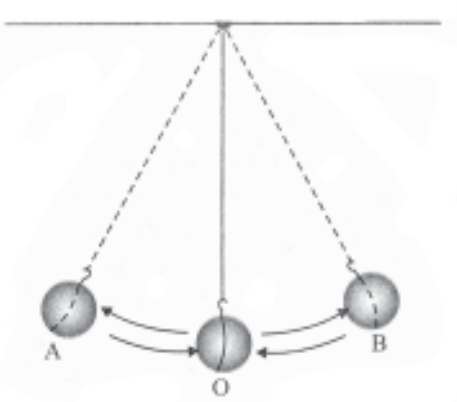
༣) ལྷ་ཚོང་།   ༤) འཕྲེད་སྤོང་།

༥) ཚོང་ར་ལས་ཐོན་པའི་ལྷ་འཕྲེད་ཁྲུང་ས་གང་རུང་བཞི་ཅམ་ཤོད།

12.2 འདར་རྒྱ་དང་། འདར་ཡུན། རྫོས་ལྟེན།

ང་ཚོས་སྦྱངས་ཟིན་པ་ལྟར། དངོས་གཟུགས་ཤིག་ཡར་ཚུར་འགྲུལ་བ་དེར་**འདར་འགྲུལ་**(Vibration)ཟེར་
ཞིང་། གཡོ་འགྲུལ་འདི་ལ་ད་དུང་**རྫོས་འགྲུལ་**(Oscillatory motion)ཡང་ཟེར། རྫོས་ཚན་གོང་མར་ཁྱེད་ཀྱིས་སླེར་
བཏང་གི་གཡོ་ཐོའི་གཡོ་འགྲུལ་སློར་སྦྱངས་ཟིན་ཡོད། དེས་ན་ད་ལྟ་ང་ཚོས་གཡོ་འགྲུལ་འདིའི་སློར་རྒྱུང་ཞིབ་དུ་སྦྱང་
བར་བྱའོ། །

བྱེད་སྒྲིལ་6. ལྷགས་ཀྱི་བསྐྱར་བའི་ལྷགས་རིལ་ཞིག་ཁྱེད་ཡོང་སྟེ། ལྷན་པ་ཞིག་གི་སྟེ་གཅིག་ལྷགས་ཀྱི་ར་
བཏགས་ཏེ་དཔེ་རིས་༡༡-༦ རང་བཞུགས་པ་དཔྱད་བར་བྱ། དེ་ནས་ལྷགས་
རིལ་དེ་སྟོན་ཞིག་དུ་འཐེན་ནས་སྟོན་པ་ན། ལྷགས་རིལ་དེས་གཡོ་
འགྲུལ་ངེ་ལྟར་བྱེད་ཀྱི་རེད་དམ།

དཔེ་རིས་༡༡-༦ གཡོ་ཐོ་དཀྱུས་མའི་རྫོས་འགྲུལ།

ལྷགས་རིལ་དེའི་གཡོ་འགྲུལ་བྱེད་སྤངས་ནི་རྫོས་འགྲུལ་ཡིན།
ལྷགས་རིལ་དེ་མཐའ་གནས་A ནས་B དང་། དེ་ནས་སྐར་ཡང་
མཐའ་གནས་A འུ་གཡོ་འགྲུལ་བྱེད་པ་དེར་**རྫོས་འགྲུལ་གཅིག་ཅེས་**
བརྗོད། རྫོས་འགྲུལ་ཅི་ཚུལ་གཞན་ཞིག་ནི་གནས་O ནས་A དང་།

A ནས་O, O ནས་B, B ནས་O བཅས་ཀྱི་རྫོས་འགྲུལ་གཅིག་
ཡིན། དཔྱད་སླེད་དུ་བཏགས་པའི་ལྷགས་རིལ་དེའི་རྫོས་འགྲུལ་
ལ་ཆེ་ཚུང་གང་རུང་འབྱུང་སྟེ། དེ་ནི་ལྷགས་རིལ་ཐོག་མར་
སྟོན་སྐབས་རྒྱང་ཐག་ག་ཚོད་བཀྱེད་མིན་ལ་རག་ལས་ཡོད། ལྷགས་
རིལ་དེ་དཀྱིལ་གནས་ནས་གཡོ་འགྲུལ་བྱས་པའི་བར་ཐག་ཆེ་ཤོས་
ལ་**འདར་རྒྱ**(Amplitude) ཟེར། དཔེ་རིས་༡༡-༦ རང་། OA
འཕམ་ཡང་ན་OB ནི་རྫོས་འགྲུལ་གྱི་འདར་རྒྱ་རེད།

ད་ལྟ་འཕམ་འགོག་ཚུ་ཚོད་སླེད་དེ་རྫོས་འགྲུལ་ཕྱི་ལ་པོ་
གཅིག་ལ་དུས་ཡུན་ཅི་ཙམ་དགོས་ཀྱི་ཡོད་མེད་ཚོལ། གཡོ་ཏེ་
དུས་ཡུན་ཤིན་དུ་ཐུང་དུ་ཞིག་ལས་མེད་ན། དེ་ཚོད་འཇལ་ཏེ་ག

ཏེན་རིག་ རུ་ཾོལ་ལུ་ དར་ཇི།

ཏེན་རིག་ རུ་ཾོལ་ལུ་ དར་ཇི་ (Heinrich Rudolph Hertz) ནི་འཇར་མན་གྱི་དངོས་
ཁམས་ཚན་རིག་པ་ཞིག་ཡིན། ཁོང་སྤེ་ལོ་
༡༨༥༧ ལོར་འབྲུངས་ཤིང་། ཁོང་གིས་རྫོག་
ཁབ་ལེན་གྱི་རྒྱུ་རྒྱུ་རྒྱུ་གསར་རྟེན་བྱུང་སྟེ། རྒྱུང་འཕྲིན་དང་།
བརྟན་འཕྲིན། རེ་ཏར་བཅས་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ལམ་བུ་ཡངས་པར་
སྟེ། ཁོང་གིས་རྫོས་འགྲུལ་མཁྱེད་པའི་རྫོག་གི་མེ་ལྷག་ལ་བརྟན་
ནས་རྫོས་སྟོན་བཞུགས་པའི་རྒྱུ་རྒྱུ་གསར་བཏོད་གནང་། ཁོང་གིས་
འོད་ཀྱི་རྒྱུ་རྒྱུ་རྒྱུ་ཞི་རྫོག་ཁབ་ལེན་གྱི་རྒྱུ་རྒྱུ་ཞིག་ཡིན་པར་
བཤད། རྒྱལ་སྤྱིའི་ཡུགས་ཀྱི་རྫོས་སྟོན་གྱི་ཚོད་གཞི་ཏར་ཇི་(Hz)ནི་
ཁོང་གི་མིང་གི་ཆ་གསལ་སྤངས་ཡོད་ལ། ཁོང་སྤེ་ལོ་༡༨༩༤ ལོར་
སྐུ་གཤེགས་སོ། །

ཏག་ཅིག་བྱེད་དཀའ། དཀའ་ངལ་འདི་སེལ་ཆེད། བྱིད་ཀྱིས་ཐེངས་མང་པོར་རྫོས་འགྲུལ་བྱེད་བརྒྱུ་ནས་དུས་ཡུན་
 ཅི་ཙམ་འགོར་མེན་འཇལ་ཚོག་ དཔེར་ན། རྫོས་འགྲུལ་ཐེངས་20 བྱེད་བརྒྱུ་སྟེ། དེའི་དུས་ཡུན་གྲངས་20 ཡིས་
 བཤོས་ན། བྱིད་ཀྱིས་རྫོས་འགྲུལ་གཅིག་གི་དུས་ཡུན་ཤེས་བྱུབ། དུས་ཡུན་འདི་ལ་ང་ཚོས་**འདར་ཡུན** (Time period)
 ཞེས་བརྗོད། བྱིད་ཀྱིས་ཤེས་གསལ་ལྟར་གཡོ་ཐོ་ལ་མཚོན་ན། འདར་ཡུན་ནི་གྲངས་ཐེངས་ཀྱི་ཏུ་གཅིག་མཚུངས་
 ཡིན་དགོས་པ་མ་གཏོགས་རྫོས་འགྲུལ་གྱི་འདར་རྒྱ་ལ་རག་ལས་ཀྱི་མེད།

དུས་ཡུན་སྐར་ཆ་གཅིག་གི་ནང་རྫོས་འགྲུལ་བྱས་པའི་གྲངས་ཀ་དེར་**རྫོས་འགྲུལ་གྱི་རྫོས་ཕྱིད** (Frequency of
 Oscillation) ཟེར་ཞིང་། རྫོས་ཕྱིད་ནི་དར་ཇི་hertz (Hz) ཡིས་འཇལ་གྱི་ཡོད། དར་ཇི་གཅིག་གི་རྫོས་ཕྱིད་ནི་སྐར་
 ཆ་གཅིག་གི་ནང་རྫོས་འགྲུལ་གཅིག་བྱས་པའི་ཚད་ཡིན། གལ་ཏེ་སྐར་ཆ་གཅིག་གི་ནང་དངོས་པོ་ཞིག་རྫོས་འགྲུལ་ཐེངས་
 50 བྱས་ན་དེའི་རྫོས་ཕྱིད་ཀྱང་དར་ཇི་50 ཡིན་ནོ། །

12.3 ལྷའི་གྲག་ཚད་དང་སྐྱ་གདངས། Loudness and Pitch of Sound

ང་ཚོས་སྐྱ་ནི་དངོས་གཟུགས་འདར་འགྲུལ་ལས་བྱུང་བ་ཤེས་ཡོད། ང་ཚོའི་སྤྱིར་བཏང་གི་ཉམས་སྤྱོད་ལྟར་ན།
 ལྷའི་གྲག་ཚད་ཆེ་ཆུང་ནི་འདར་འགྲུལ་གྱི་འདར་རྒྱ་ལ་རག་ལས་ཡོད་ཅིང་། འདར་འགྲུལ་བྱེད་པའི་དངོས་གཟུགས་ཀྱི་
 འདར་རྒྱ་ཅི་ཙམ་ཆེ་བ་དེ་ཙམ་གྱིས་ལྷའི་གྲག་ཚད་ཀྱང་ཆེ་བ་ཡིན།

ཕྱེད་སྒྲིལ་7.

སྐྱ་ཚོབ་ཀྱི་ཚོབ་མགོས་འགྲིག་ལེབ་སྟེང་ག་ལེར་གཞུས་ནས་དེའི་སྐྱ་ལ་ཉོན། དེ་ནས་འགྲིག་ལེབ་
 སྟེང་འགྲུགས་ཀྱིས་གཞུས་ནས་སྐར་ཡང་དེའི་སྐྱ་ལ་ཉོན་དང་། དེ་གཉིས་དབར་ཁྱད་པར་ཅི་ཞིག་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། ལྷ་
 ཚོབ་ཀྱི་ཚོབ་མགོས་འགྲུགས་ཆེར་གཞུས་ནས་འབྲིན་པའི་སྐྱ་ནི་གྲག་ཚད་ཆེ་བ་ཡོད། ད་ཀྱི་བྱིས་འགྲིག་སོབ་རིལ་བུ་ཞིག་
 ལྷུད་པར་འཕྲུངས་ཏེ། མོང་གི་གནས་སྟངས་མི་འདྲ་བ་
 གཉིས་ཀའི་སྐབས་ཀྱི་འདར་རྒྱ་གཉིས་ཞིབ་བརྗོད་ཀྱིས་
 འགྲིག་ལེབ་སྟེང་འགྲུགས་ཆེར་གཞུས་པའི་སྐབས་ཀྱི་སྐྱ་ཚོབ་
 ཀྱི་ཚོབ་མགོས་འདར་འགྲུལ་གྱི་འདར་རྒྱ་ཆེ་བ་ཡོད།

དེར་བརྟེན། དངོས་པོ་ཞིག་གི་གྲག་ཚད་ཆེ་ཆུང་
 ནི་དངོས་པོ་དེའི་འདར་རྒྱ་ལ་བརྟེན་ནས་ཐག་གཅོད་པ་ཡིན། དཔེར་ན་ཀྱང་། ལྷ་གདངས་མཐོན་པོ་དང་དམའ་པོ།

འོ་ན་ཁྱིད་ཀྱིས་འགྲིག་ཐག་ཅིག་འཐེན་ཏེ་རྒྱའི་གྲག་ཚད་ཇི་ཚེར་ཇི་ལྟར་གཏོང་བྱུང་བམ།

འདར་འགྲུལ་གྱི་རྫོས་ཕྱོད་ཀྱིས་བཙུར་སྐྱའམ་སྐྱ་གདངས་ཀྱི་མཐོ་དམན་ཐག་གཅོད་ཀྱི་ཡོད། གལ་ཏེ་འདར་འགྲུལ་གྱི་རྫོས་ཕྱོད་དམའ་ཚོ། ང་ཚོས་རྒྱ་དེ་ནི་སྐྱ་གདངས་དམའ་པོ་འདུག་ཅེས་དང་། གལ་ཏེ་འདར་འགྲུལ་གྱི་རྫོས་ཕྱོད་མཐོ་ཚོ། ང་ཚོས་རྒྱ་དེ་ཡི་སྐྱ་གདངས་མཐོ་ཞེས་བཤད་ཚོགས་རྩ་ཡི་འདར་འགྲུལ་གྱི་རྫོས་ཕྱོད་ནི་དམའ་པོ་ཡོད་པས་དེའི་སྐྱ་གདངས་དམའ་པོ་ཡོད། ཕྱོགས་གཞན་ནས་བཤད་ན། བི་ཤུ་ཡི་རྫོས་ཕྱོད་མཐོ་བས་རྩ་ཡི་སྐྱ་གདངས་ལས་མཐོ་བ་ཡིན། (དཔེ་རིས་༡༣་༥) བྱིས་པའི་སྐད་གདངས་ནི་མི་དར་མ་ལས་རྒྱ་གདངས་མཐོ་བ་རྒྱུན་དུ་མཐོང་བྱུང་། དེའི་རྒྱ་མཚན་ནི་བྱིས་པའི་སྐད་གདངས་ཀྱི་རྫོས་ཕྱོད་ནི་མི་དར་མའི་སྐད་གདངས་ལས་མཐོ་བས་སོ། །

ཕྱེད་སྒྲིམ་8.

ལྷགས་ཀྱི་ཐིག་ཤིང་ཞིག་ཅིག་ཅེའི་མཐའ་ངོས་སུ་བཞག་སྟེ། ཐིག་ཤིང་གི་སྟེ་ཕྱེད་ཙམ་ཅིག་ཅེའི་

ངོས་ནས་སྤྱིར་བཏང་ཙམ་བྱོས། (དཔེ་རིས་༡༣་༦) ལག་པ་གཅིག་གིས་ཅིག་ཅེ་སྟེ་ཐིག་ཤིང་དེའི་སྟེ་ནས་ལྷགས་ཀྱིས་མཚན་ཏེ། ཕྱིར་བཏང་པའི་ཐིག་ཤིང་གི་སྟེ་དེ་མར་མཚན་ནས་འབྲུལ་དུ་སྐྱོད་པ་ན། ཐིག་ཤིང་དེ་འདར་འགྲུལ་འབྲུང་བ་ཡིན། ལྷགས་ཀྱི་ཐིག་ཤིང་དེས་འབྲུན་པའི་སྐྱ་ལ་ཉོན།

དཔེ་རིས་༡༣་༦ ཐིག་ཤིང་གི་འདར་འགྲུལ།

ད་ནི། ཅིག་ཅེ་ནས་སྤྱིར་བཏང་པའི་ཐིག་ཤིང་གི་རིང་ཚད་ལ་འགྲུར་བ་བཏང་སྟེ། རྫོན་ལྟར་མར་མཚན་རྗེས་སྐྱོད་དེ། སྐར་ཡང་དེས་འབྲུན་པའི་སྐྱ་ལ་ཉོན། ཐིག་ཤིང་གི་འདར་འགྲུལ་ཕྱེད་པའི་རིང་ཚད་ལ་འགྲུར་བ་བཏང་ཚོ། དེའི་སྐྱ་གདངས་ལ་འགྲུར་ཚྗོག་རི་ལྟར་འབྲུང་ངམ་ཞེ་ན། ཁྱིད་ཀྱིས་མཐོང་གསལ་ལྟར། ཅིག་ཅེ་ལས་སྤྱིར་བཏང་པའི་ཐིག་ཤིང་གི་ཆ་གསལ་ཅི་ཙམ་བྱུང་ན། དེས་འབྲུན་པའི་སྐྱ་གདངས་ཀྱང་དེ་ཙམ་མཐོ་བ་ཡིན།

དྲི་བར་ལན་ཐོབ་ས།

- 1། འདར་འགྲུལ་གྱི་འདར་རྒྱ་ཟེར་ན་ཅི་ཞིག་ཡིན་ནམ།
- 2། རྫོས་འགྲུལ་གྱི་འདར་ཡུན་ཞེས་པ་ཅི་ཞིག་ཡིན་ནམ། དེའི་ཚད་གཞི་གང་ཡིན་ཤོད།
- 3། འདར་འགྲུལ་གྱི་རྫོས་ཕྱོད་ཅེས་པའི་གོ་དོན་གང་ཡིན་ནམ། དེའི་ཚད་གཞི་ཤོད།

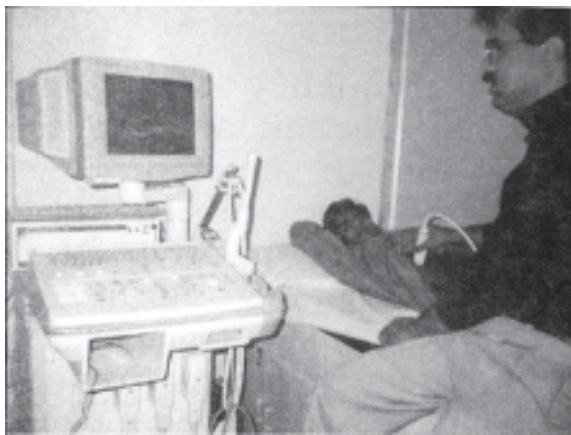
12.4 ཐོས་ཐུབ་པའི་སྒྲ་དང་མི་ཐུབ་པའི་སྒྲ། Audible and Inaudible Sound

ང་ཚོས་མཐོང་གསལ་ལ། སྒྲ་འབྲིན་པ་ལ་དངོས་གཟུགས་ཀྱི་འདར་འགྲུལ་ལ་བརྟེན་དགོས། འདར་འགྲུལ་
བྱེད་བཞིན་པའི་དངོས་གཟུགས་ཚང་མས་སྒྲ་འབྲིན་ནམ་ཞེ་ན། ང་ཚོས་དེའི་སྒྲོར་ཤེས་པར་བྱ།

བྱེད་སྒྲོ། བྱེད་ཀྱིས་ལག་པ་མདུན་རྒྱབ་ཏུ་བྱུགས་ཀྱིས་གཡུགས་ན། སྒྲ་འབྲིན་པ་ཐོས་ཐུབ་ཀྱི་འདུག་གམ།
བྱེད་ཀྱིས་སྐར་ཆ་རེར་ལག་པ་བེངས་ལྷན་དུག་བར་མ་གཏོགས་གཡུག་(འདར་འགྲུལ་བྱེད་) དཀའ། བྱེད་ཀྱིས་དེ་
ལྟ་བུའི་འདར་འགྲུལ་གྱི་སྒྲ་ཐོས་མི་ཐུབ། དེའི་རྒྱ་མཚན་ཅི་ཡིན་བྱེད་ཀྱིས་བཤད་ཐུབ་པམ།

དེའི་རྒྱ་མཚན་ནི། འདར་འགྲུལ་དེ་ཉ་ཅང་དལ་བས་མིའི་ན་བས་ཐོས་ཐུབ་པའི་སྒྲ་འབྲིན་མི་ཐུབ། སྐར་ཆ་
རེར་འདར་འགྲུལ་གྱི་སྒྲོས་ཕྱིད་20 (20Hz) ལས་ཉུང་ཚེ་མིའི་ན་བས་ཐོས་མི་ཐུབ་ལ། སྒྲོས་ཕྱིད་མཐོ་ཤོས་ནི། སྐར་
ཆ་རེར་འདར་འགྲུལ་གྱི་སྒྲོས་ཕྱིད་20000 (20 kHz) ལས་བཅའ་ཚེ་མིའི་ན་བས་ཐོས་མི་ཐུབ། དེར་བརྟེན། མིའི་ན་
བ་ལ་མཚན་ན། སྒྲོས་ཕྱིད་ཀྱི་བྱེད་ཚད་ཉར་ཇི་20 ནས་20000 བར་གྱི་སྒྲ་ཐོས་ཐུབ་པ་ཡིན། འོན་ཀྱང་། སློབ་ཆགས་
ཁ་གསལ་གྱིས་སྒྲོས་ཕྱིད་20000 (20 kHz) ལས་བཅའ་བའི་སྒྲ་ཡང་ཐོས་ཐུབ། བྱིས་ཀྱང་སྒྲོས་ཕྱིད་20000 (20 kHz)
ལས་བཅའ་བའི་སྒྲ་ཐོས་ཐུབ། མི་འགའ་གསལ་གྱིས་སྒྲོས་ཕྱིད་ཤིན་ཏུ་མཐོ་བའི་བེ་བྱུང་མིགས་བསལ་ཅན་སྤྱད་པ་ན། དེའི་
སྒྲ་བྱིས་ཐོས་ཐུབ་ནའང་ང་ཚོས་མི་ཐུབ། ཉེས་དོན་སྒྲོར་སྤྱང་བས་བེ་བྱུང་རིགས་སྤྱད་དེ་བྱི་ལ་བཀོད་འདོམས་བྱེད་ཀྱི་
ཡོད།

འདར་འགྲུལ་གྱི་སྒྲོས་ཕྱིད་ཉར་ཇི་20000 Hz བཅའ་
བའི་སྒྲ་ལ་**སྒྲོས་ཕྱིད་བཅའ་བའི་སྒྲ་**(Ultrasonic) ཞེས་བྲམ།
ཚན་རིག་ལག་ཅུལ་ཡར་རྒྱས་སོང་བ་དང་བརྒྱུན་སྒྲོས་ཕྱིད་
བཅའ་བའི་སྒྲ་ནི་སྤེར་མ་འཁྲུག་བྱེད་ཀྱི་འཕུལ་ཆས་དང་། གསོ་
བ་རིག་པའི་ཐད་ཀྱི་ནད་བརྟག་ཡོ་ཆས། ཚོགས་དང་གཞུང་
གྱི་ན་རྒྱལ་ལེལ་བྱེད་བཅས་སྤྱེད་སྤྱོད་བྱེད། (དཔེ་རིས་༡༣༧)

དཔེ་རིས་༡༣༧ རྣམ་པར་སྤྲོ་བའི་སྒྲའི་ཞིབ་ལྟ་བྱེད་ཆས།

སྒྲོས་ཕྱིད་བཅའ་བའི་སྒྲ་ཡི་ཞིབ་ལྟ་བྱེད་ཆས་(Ultrasound

scans) ཡང་ཁོག་པའི་ནང་སྐྱེ་བྲམས་ཡོད་པའི་སྤྱ་གྲུར་
 བཏག་དབྱེད་བྱ་རྒྱུ་ལའང་སློབ་པ་ཡིན། བཟོ་ལས་ཁྲིད།
 རྫོས་སློབ་བཞུགས་པའི་སྐྱ་ཞི་ཚུགས་རིགས་དང་བཟོ་སྐྱུ་
 རྫོས་གཞི་ལ་ཆགས་སྐྱོན་ཤོར་ཡོད་མེད། ཅ་དངོས་ཀྱི་
 ཆ་ཤས་འདྲ་མིན་ཁག་གི་མཐུག་ཚད་ཅད་ཞིབ་བྱ་རྒྱུ་
 བཅས་ལ་སློབ་པ་ཡིན།

དྲི་བར་ལན་ཐོབས།

༡། མི་དུལ་མ་ཞིག་གི་ན་བས་ཐོས་ཐུབ་པའི་སྐྱ་ཡི་རྫོས་སློབ་ཀྱི་ཁྲབ་ཚད་ཅི་
 ཅམ་ཡིན་ནམ།

༢། གསེ་རིག་ཐད་སློབ་པའི་རྫོས་སློབ་བཞུགས་པའི་སྐྱ་ཡི་ཤེད་སློབ་གཉིས་ཤོད།

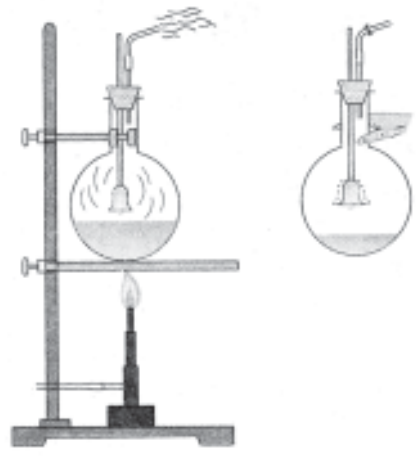
༣། བཟོ་ལས་ཁྲིད་སློབ་པའི་རྫོས་སློབ་བཞུགས་པའི་སྐྱ་ཡི་ཤེད་སློབ་གཉིས་ཤོད།

12.5 རྫོ་ཁྲབ་བཅུ་ལ་བྱུང་རྒྱུར་བརྒྱུད་ལམ་དགོས་ཀྱི་ཡོད།

ང་ཚོས་ཤེས་གསལ་ལ། རྫོ་ཞི་མཁའ་རྒྱུང་ཁྲིད་གནས་གཅིག་ནས་གཞན་ལ་བསྐྱོད་ཐུབ། དེས་ན་རྫོ་ཁྲབ་འགྲེད་
 རྒྱུད་པར་བརྒྱུད་ལམ་ཞིག་དགོས་པེས་ཡིན། རྫོང་སངས་ཁྲིད་རྫོ་ཁྲབ་འགྲེད་རྒྱུད་ཐུབ་བམ། ང་ཚོས་དེའི་སྐོར་གྱི་རྒྱུད་
 རྫོ་ཞིག་ཚོམ་པར་བྱའོ། །

ལུང་སྒྲི་10. ཤོང་ཚད་500 mL ཅན་གྱི་སྲེག་བུམ་ཞིག་དང་། རྫོང་བུ་གཉིས་ལྡན་པའི་འགྲིག་གི་ཁ་གཙང་
 ཅིག་བཅས་འབྲེར་ཡོང་སྟེ། ཁ་གཙང་དེའི་རྫོང་བུའི་ནང་རྫོག་སྐྱུང་སློམ་པོ་ཞིག་གམ་ཤེས་ཐུར་ཞིག་བརྒྱུས་ནས་དེའི་
 མཐོར་དྲིལ་བུ་ཞིག་ཐོགས། རྫོང་བུ་གཞན་དེའི་ནང་སྤར་ཡོད་འགྲིག་སྐྱུག་མཐུད་པའི་ཤེས་སྐྱུག་ཕྱ་མོ་ཞིག་རྒྱུས།

སྲེག་བུམ་ནང་རྫོ་རྒྱུང་ཅམ་རྒྱགས་ནས་དེ་མ་འཁོལ་བར་
 དུ་མེ་ཐོངས། བརྒྱུད་རིམ་འདྲིའི་ཁྲིད། སྲེག་བུམ་དེའི་ནང་རྫོངས་
 པས་ཁེངས་ཀྱི་ཡོད། རྫོ་དེ་སྐོར་མ་གཅིག་ཅམ་པོར་བསྐྱོལ་རྗེས་
 སྲེག་ཐབ་རྒྱངས་ཏེ་སྲེག་བུམ་གྱི་ཁ་ཐུར་དུ་གཙང་དགོས། (སྲེག་
 བུམ་ཚ་བོ་ཡིན་སྟབས་རས་ཤིག་སྐྱུད་ཚོག) འགྲིག་སྐྱུག་དེ་བཙོར་
 འཛིན་(Pinch cock) གྱིས་དམ་པོར་བལྟམས་རྗེས་སྲེག་བུམ་
 གང་དུ་བརྒྱུག་སྟེ། དེའི་ནང་གི་རྫོངས་པ་གཤེར་འགྲུར་བྱེད་དུ་
 རྒྱུག་སྲེག་བུམ་དུ་གྲུགས་ཏེ་དྲིལ་བུ་དཀྲོགས་ནའང་། རྫོང་གྱིས་

དཔེ་རིས་༡༣་༡༠ རྫོང་སངས་ཁྲིད་རྫོ་རྒྱུ་མི་ཐུབ།

དངོས་ཀྱི་སྒྲིབ་ཚན་ཐོས་ཐུབ་པར་བྱེད། ཚོགས་ཁང་དེ་ལྟ་བུའི་ནང་དུ་བྲག་ཅ་མེད་དོ། །

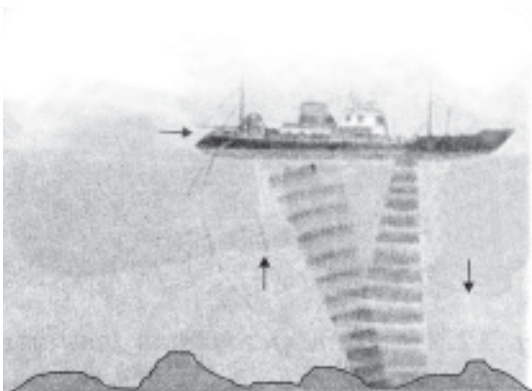
ད་ལྟ་ང་ཚོས་ཁང་པའི་ནང་མི་ཞིག་གི་སྐད་སྒྲིབ་ལྟར་ཐོས་ཚུལ་ལ་བརྟུན་པར་བྱ། མི་དེས་སྐད་ཆ་བཤད་སྐབས།
སྒྲིབ་ལྟར་ཐོས་ཐུགས་ཀྱི་དུ་བྲག་འགྲོ་བ་ཡིན། སྒྲིབ་ལྟར་འགྲོ་བ་ལས་ང་ཚོའི་ན་བར་ཐད་ཀར་འབྲོར་གྱི་ཡོད་པ་དང་།
ཁ་གསལ་གྱི་ལྗང་ལས་སུ་ཕྱོག་སྟེ་སྟེར་སྟོན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། གྲང་ལྗང་ལས་སུ་ཕྱོག་ནས་སྟེར་སྟོན་བྱུང་བའི་སྒྲིབ་དེ་འང་ང་ཚོས་
ན་བར་འབྲོར་གྱི་ཡོད། ཁང་མིག་ཚུང་དུ་ཞིག་གི་ནང་། ཐད་ཀར་གྱི་སྒྲིབ་དང་སྟོན་འཕྲོའི་སྒྲིབ་གཉིས་ཀ་ང་ཚོའི་ན་བར་
དུས་གཅིག་དུ་འབྲོར་གྱི་ཡོད་སྐབས། ང་ཚོས་དེ་གཉིས་ཀྱི་དབྱེ་བ་འབྲེད་མི་ཐུབ། འོ་ན། གལ་ཏེ་དེ་གཉིས་ཀྱི་དུས་
ཚོད་ལ་སྒྲིབ་གཞུག་གི་ཁྱད་པར་ཡོད་ཚེ་ཅི་ཞིག་འབྱུང་ངམ།

འགྲོ་བ་མིའི་ན་བར་སྒྲིབ་དེ་གཉིས་ཀྱི་དབྱེ་བ་སྐར་ཆ་1/10 གི་བར་མཚམས་ཡོད་ཚེ་དེ་གཉིས་དབྱེ་བ་འབྲེད་ཐུབ་
གྱི་ཡོད། གལ་ཏེ་སྒྲིབ་དེ་གཉིས་ཀྱི་བར་མཚམས་སྐར་ཆ་1 / 10 ལས་ཉུང་བ་ཡོད་ན། ང་ཚོས་སྒྲིབ་དེ་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་
འབྲེད་མི་ཐུབ། ཚ་ཚད་20 °C ལྡང་མཁའ་རྒྱང་ནང་གི་སྒྲིབ་ལི་མགྲོགས་ཚད་དེ་340 m/s ཡིན་པས། སྐར་ཆ་ལྷེ་1/10
ནང་སྒྲིབ་ཀྱི་དབྱེ་བ་ཐག་རིང་ཚད་ནི།

$$\begin{aligned} \text{ཁྱད་ཐག} &= \text{མགྲོགས་ཚད།} \times \text{དུས་ཚོད།} \\ &= 340 \text{ m/s} \times s = 34 \text{ m} \end{aligned}$$

དེར་བརྟེན། གལ་ཏེ་ང་ཚོ་སྟེར་སྟོན་འབྱུང་སའི་ངོས་ནས་མི་ཇར་17 ཡང་ན་དེ་ལས་བརྒལ་བའི་སར་ཡོད་
ན། ང་ཚོས་སྒྲིབ་དངོས་དང་སྟེར་སྟོན་པའི་སྒྲིབ་གཉིས་གོ་ཐུབ་གྱི་ཡོད། གང་ཡིན་ཞེ་ན། སྒྲིབ་མཐུན་དང་ཁྱད་ཀྱི་སྟོན་གས་
གཉིས་སུ་ཁྱད་རིང་དུ་ཁྱད་ཀའི་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་པས་རེད། དེར་བརྟེན། ང་ཚོས་ཐོག་མའི་སྒྲིབ་ལྟར་ཐོས་ཐུབ་
གྱི་ཡོད།

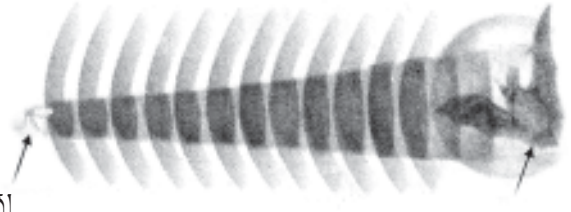
སྟེར་སྟོན་པའི་སྒྲིབ་ཀྱི་མཚོ་དང་མཚོ་མའི་
གཉིང་ཚད་འཇལ་བར་ཡང་ཤེད་སྟོན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་དེ།
མཚོ་གྲུ་ལས་སྒྲིབ་ལི་བརྟུན་ཏུ་གསལ་བྱུང་དུ་ཞིག་ཀྱི་མཚོའི་
མཐིལ་ངོས་སུ་གཏོང་ཞིང་། (དཔེ་རིས་༡༣་༡༢) བརྟུ་
ཏུ་གསལ་དེ་ཀྱི་མཚོའི་མཐིལ་ལ་ཕྱོག་རྗེས་སྟེར་སྟོན་ལྟར་
གྲུར་སྟེབས་གྱི་ཡོད། མཚོ་རྒྱ་ནང་གི་སྒྲིབ་ལི་མགྲོགས་ཚད་
ཅི་ཡིན་དང་སྒྲིབ་ལི་མགྲོགས་ཚད་མཐིལ་དུ་ཕྱོག་ནས་སྟེར་སྟོན་

དཔེ་རིས་༡༣་༡༢ ཀྱི་མཚོའི་གཉིང་རིང་གྲང་འཇལ་བ།

པར་དུས་ཡུན་ཅི་ཙམ་འགོར་བ་བཅས་ཤེས་ན། ང་ཚོས་
རྒྱ་མཚོའི་གཏོང་ཚད་ཅི་ཙམ་ཡིན་མིན་བརྟེན་རྒྱ་མི་ལས་
སླ་པོ་ཞིག་རེད།

མ་ཕྲང་གིས་སྒྲིའི་སྒྲིར་ཚོགས་སྒྲིབ་དེ་འགོག་
གཟུགས་ལས་གཡོལ་བྱུང་བ་མ་ཟད། ད་དུང་སྒྲིའི་སྒྲིར་
ཚོགས་ལ་བརྟེན་ནས་འབྲུ་སྒྲིམ་སྒོད་ས་བཅའ་ཉེ་ཚོན་རྒྱག་

དཔེ་རིས་༡༣་༡༤ མ་ཕྲང་གིས་བྲག་ཅར་བརྟེན་ནས་འབྲུ་སྒྲིམ་གྱི་
གནས་ཡུལ་དམིགས་འབེན་བྱེད་པ།

བྱུང་གྱི་ཡོད། མ་ཕྲང་གིས་སྒྲིའི་སྒྲིར་མཐོ་པའི་བཙོར་སྐྱད་(དུས་ཡུན་ཆེས་ཟུང་བའི་སྒྲིའི་བད་རྟགས་)བཏང་སྟེ། དེའི་
བརྒྱུད་ལམ་དུ་ཡོད་པའི་འགོག་གཟུགས་དང་འབྲུ་སྒྲིམ་ལས་བྱུང་བའི་བྲག་ཅལ་ཉན་གྱི་ཡོད་ལ། བྲག་ཅལ་ཚུར་སླེབས་
པར་འགོར་བའི་དུས་ཡུན་ལ་བརྟེན་ནས་མ་ཕྲང་གིས་སྒྲིའི་སྒྲིབ་འབྲུང་སའི་བར་ཐག་ཚོད་ཅིས་བྱེད་བྱུང་། (དཔེ་རིས་༡༣་༡༤)

དྲི་བར་ལན་ཐོབ་ས།

- ༡། བྲག་ཅལ་ཅི་ཅི་ཞིག་ཡིན་ནམ།
- ༢། སྒྲི་ཡི་སྒྲིར་ཚོགས་བྱེད་མི་བྱུང་བའི་རྒྱ་ཆ་གཉིས་མིང་འདོན་བྱས།
- ༣། མ་ཕྲང་གིས་སྒྲིའི་སྒྲིར་ཚོགས་ལ་བརྟེན་ནས་འབྲུ་སྒྲིམ་ཚོན་རྒྱག་ཚུལ་ཇི་ལྟར་བྱེད་དམ།
- ༤། ཁང་པ་སྒོར་པ་ཞིག་དང་བསྟུར་ན། རང་ཆས་ཡོད་པའི་ཁང་པ་ལས་སྒྲི་གསལ་པོར་གོ་བྱུང་བའི་རྒྱ་
མཚོན་ཅི་ཡིན།

12.8 ལྷན་པའི་སྐྱ་དང་མི་ལྷན་པའི་སྐྱ།

ང་ཚོས་རང་ཉིད་ཀྱི་ཉེ་འཁོར་ནས་སྐྱ་རིགས་འདྲ་མིན་ཞིག་ཐོས་ཀྱི་ཡོད་ཅིང་། སྐྱ་འགའ་གསེན་ལྷན་པར་ལྷན་
ཞིང་འགའ་གསེན་ལྷན་པོ་མེད།

བྱེད་སྒོ། 16. ལྷགས་འཛིན་ཞིག་གི་ནང་དུ་ལྷགས་འཛིན་ཁ་གསལ་སྐྱགས་ནས་བྱགས་ཆེན་པོས་དཀྱུགས་དང་། ལྷགས་
འཛིན་ལས་བྱུང་བའི་སྐྱ་དེ་ལྷན་པོ་འདུག་གམ།

ལྷགས་འཛིན་གྱི་གཡོ་འགུལ་ལས་ཆ་མི་སྟོངས་པའམ་མི་ལྷན་པའི་སྐྱ་འབྱེད་པ་ཡིན། དེ་འདྲའི་སྐྱ་དེར་མི་ལྷན་

པའི་སྒྲུབ་འདྲིའི་སྒྲུབ་(Noise) ཞེས་བརྗོད། འཚང་ཁ་ཆེ་པའི་འགྲིམ་འགྲུལ་གྱི་སྒྲུབ་དང་སྒྲོ་འཁྲུང་འཕྲུལ་འཁོར་སོགས་འགོག་སྐབས་འབྲིན་པའི་འདྲིའི་སྒྲུབ་སྐད་ལྟ་བུ་ནི་མི་སྣམ་པའི་སྒྲུབ་དཔེ་མཚོན་རེད། འདྲིའི་ཁང་ནང་དུ་འང་སྒྲོབ་གྲོགས་ཚང་མས་མགྲིན་གཅིག་དུ་སྐད་བརྒྱབ་ན་མི་སྣམ་པའི་སྒྲུབ་འབྲུང་། ཚན་རིག་གི་སྒྲོ་ནས་བཤད་ན། མི་སྣམ་པའི་སྒྲུབ་ཅི་ཚམ་སྒྲོམས་པའི་འདྲིའི་སྒྲུབ་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་།

སྣམ་པའི་སྒྲུབ་(Music)ནི་ཚོར་བ་སྦྱིད་པོ་སྣེར་བའི་སྒྲུབ་ཞིག་ལ་ཟེར་བ་སྟེ། སྒྲུབ་ཚོའི་གྲིས་འབྲིན་པའི་སྒྲུབ་ནི་སྣམ་པའི་སྒྲུབ་ཡིན། རྒྱུད་མངས་གྱི་རྒྱུད་སྦྱུད་འདྲིའི་སྒྲུབ་ལ་བར་མཚམས་ཆ་སྒྲོམས་པོ་ཡོད་པས་སྣམ་པའི་སྒྲུབ་འབྲུང་། འདྲིའི་སྒྲུབ་ཆ་སྒྲོམས་པོ་བྱུང་ན་སྣམ་པའི་སྒྲུབ་འབྲུང་།

12.9 རོལ་ཚའི་སྒྲུབ། Sound Produced by Different Musical Instruments

ང་ཚོ་རོལ་ཚས་མི་འདྲ་བ་ནམས་ལ་ཆ་རྒྱས་ཡོད་ལ། རོལ་ཚས་ལ་རིགས་གཙོ་བོ་གསུམ་ཡོད་པ་གཤམ་གསལ།

- ༡) རྒྱུད་དྲེལ་རོལ་ཚ། (སྒྲུབ་སྣམ་ལྟ་བུ།)
- ༢) འབྲུད་དྲེལ་རོལ་ཚ། (སྒྲིང་བུ་ལྟ་བུ།)
- ༣) རྒྱུད་དྲེལ་རོལ་ཚ། (ར་ལྟ་བུ།)

དཔེ་རིས་༡༣་༡༧ རྒྱུད་དྲེལ་རོལ་ཚ།

རྒྱུད་དྲེལ་རོལ་ཚ་ལ་རྒྱུད་སྦྱུད་བརྒྱམས་ཡོད་པས། དེ་རྒྱུད་སྦྱུད་དྲེལ་བའམ། གཞུ་བ། སྒྲོད་པ་སོགས་ལ་བརྟེན་ནས་སྒྲུབ་འབྲིན་གྱི་ཡོད། རྒྱུད་སྦྱུད་གྱི་སྒྲུབ་གདངས་ནི་རྒྱུད་སྦྱུད་གྱི་རིང་ཐུང་བརྒྱགས་ཏེ་འགྲུར་བ་བཏང་ཚོག་རྒྱུད་དྲེལ་རོལ་ཚའི་དཔེ་མཚོན་ནི་དཔེར་ན། རྒྱུད་མངས།(Sitar)དང་། བི་ཎ།(veena) ཏུབ།(harp) སན་ཎོར།(Santoor) སྣ་ལིན་བི་ཤང་(Violin)བཅས་ལྟ་བུའོ། ། (དཔེ་རིས་༡༣་༡༧)

འབྲུད་དྲེལ་རོལ་ཚ་ཡིས་རྒྱུང་རིམ་འདྲིའི་སྒྲུབ་ལ་བརྟེན་པའི་སྒྲུབ་འབྲིན་པ་ཡིན། རོལ་ཚ་འདི་དག་ནི་རོལ་ཚའི་ནང་ཐད་ཀར་ཕྱུ་འདེབས་པའམ། ཡང་ན་

དཔེ་རིས་༡༣་༢༠ འབྲུད་དྲེལ་རོལ་ཚ།

དྲི་པར་ལན་ཐོབ་སམ།

- ༡། སྟན་པ་དང་མི་སྟན་པའི་སྐྱ་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་གཅིག་ཚམ་ཤོད།
- ༢། ཁྱེད་ལ་ཆ་རྒྱས་ཡོད་པའི་རོལ་ཆས་གསུམ་གྱི་མིང་བྲིས།
- ༣། མྱིང་བྱ་ཡིས་སྐྱ་རི་ལྟར་འབྲིན་གྱི་ཡོད་དམ།

དཔེ་རིས་༡༣་༡༡ རྒྱུང་དྲེད་ལ་རོལ་ཆ།

པེ་པི་བརྒྱུད་ཕུ་བཏབ་ནས་སྐྱ་འབྲིན་གྱི་ཡོད། དཔེར་ན། མྱིང་བྱ་དང་། ཤེ་ཤེ། (Shehnai) ན་ཏ་སི་ཤ་ར་མ་ (Nadaswaram) བཅས་ནི་འབྲུད་དྲེད་ལ་རོལ་ཆ་ཡིན། (དཔེ་རིས་༡༣་༡༠)

རྒྱུང་དྲེད་ལ་རོལ་ཆ་ལ་སྐྱེ་བགས་ཀྱིས་དམ་པོ་བརྒྱུམས་ཡོད་དེ། དཔེར་ན། ར་དང་། ཏབ་ལྷ། རོ་ལག་མེ་རི་ཏན་གྲུམ་བཅས་ནི་རྒྱུང་དྲེད་ལ་རོལ་ཆ་ཡིན། (དཔེ་རིས་༡༣་༡༡)

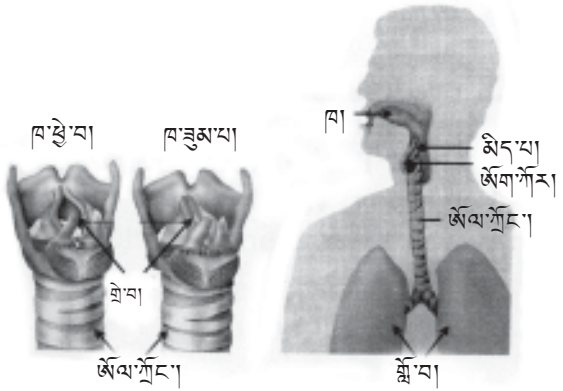
དཔེ་རིས་༡༣་༡༣ རྒྱུང་ཏ་རང་།

ཁྱེད་ཚོ་མང་ཆེ་བས་**མཎ་རི་ར་**(Manjira) དང་། **གླ་ཏ་མ།**(Ghatam) **བུ་ཏི་**(Noot) བཅས་མཐོང་ཕྱོང་ཡོད་སྟེ། རོལ་ཆ་འདི་དག་ནི་རྒྱ་གར་ནང་ཡོངས་ཁྱབ་ཏུ་སྦྱོད་གྱི་ཡོད། དེ་ནམས་རོལ་ཆ་རིགས་བཞི་པའི་ནམ་པར་གྲུབ་ཡོད་པས་**གླ་ཏ་པེ་རྩ་ཡ་**(Ghanavadya) ཞེས་ཟེར་ཞིང་། དེ་དག་རྒྱུང་དྲེད་ལ་སྐྱེ་བ་ཡིན། **རྒྱུང་ཏ་རང་**(Jal tarang) དང་དྲི་ལ་བྱ་ནི་དེ་འདྲའི་རོལ་ཆའི་རིགས་ཡིན། (དཔེ་རིས་༡༣་༡༣)

12.10 སྐྱོག་ཆགས་ཀྱི་སྐྱ།

མིའི་སྐྱ།

མི་ལ་མཚོན་ན་**ཨོག་གོར་**(Voice box or Larynx) ནི་སྐྱ་ཡི་འབྲུང་གནས་གཙོ་བོ་དེ་ཡིན། **གྲེ་བ་**(Vocal cord) ཟེར་བའི་རྒྱུ་བ་ལེབ་མོ་གཉིས་ཨོག་གོར་ནང་འབྲེད་དུ་གཤེབས་ནས་ཡོད་ཅིང་། རྒྱུ་ལེབ་དེ་གཉིས་དབར་རྒྱུང་བའི་

དཔེ་རིས་༡༣་༡༩ ཨོག་གོར་སྐྱ་འདོན་རྒྱུ་ལ།

འགྲོ་སའི་སེར་ཁ་དོག་པོ་ཞིག་ལས་མེད། (དཔེ་རིས་༡༣་༣༩)

སློབ་སེར་ཁ་བརྒྱད་རྒྱུད་ལྷན་གྱིས་འབྲུག་སྐབས་གོ་བ་འདར་འགྲུལ་བྱུང་སྟེ་སྐད་སྒྲ་འབྲིན་པ་ཡིན། སྐབས་དེར་གོ་བའི་ཚུ་ལེབ་གཉིས་སྟེ་ལ་བའི་ག་གནད་ཀྱི་འབྲེན་ལྷན་ཆེ་ཆུང་གང་རུང་གཏོང་བ་ཡིན། གོ་བའི་ཚུ་ལེབ་གཉིས་དམ་ཞིང་སྐབ་མོ་ཡིན་ཆེ། སྐད་ཀྱི་སློབ་སྟོན་ཤིན་ཏུ་མཐོ་བ་དང་། གོ་བའི་ཚུ་ལེབ་སྟོན་ནས་མཐུག་པོར་ཀྱུར་ཆེ་སྒྲ་ཡི་སློབ་སྟོན་ཤིན་ཏུ་དམའ་བ་ཡིན། ང་ཚོས་བྱེད་སློབ་ཞིག་བརྩམས་ཏེ་གོ་བའི་ཚུ་ལེབ་ཀྱིས་བྱེད་ལས་རི་རྩར་འདོན་གྱི་ཡོད་མེད་ལ་ཉོགས་པར་བྱའོ། །

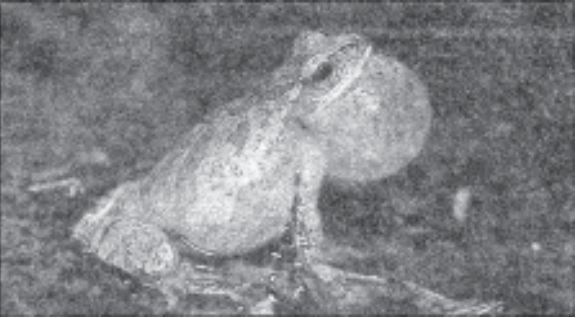
བྱེད་སློབ་17. ཆེ་ཆུང་གཅིག་པའི་འགྲིག་ཐག་ལེབ་མོ་གཉིས་ཀྱིས་ཡོང་སྟེ། དེ་གཉིས་ལོང་འོག་བརྩེགས་ནས་དམ་པོར་འབྲེན། ད་ཀྱིས་དེ་གཉིས་ཀྱི་དབར་ནས་སྤྱོད་པ། (དཔེ་རིས་༡༣་༣༩) འགྲིག་ཐག་ལེབ་མོ་དེ་གཉིས་

དཔེ་རིས་༡༣་༣༩ གོ་བའི་བྱེད་ལས།

དབར་ནས་རྒྱུད་བརྒྱད་སྐབས་སྒྲ་འབྲིན་པ་ཡིན། ང་ཚོའི་གོ་བས་ཀྱང་དེ་བཞིན་སྒྲ་འདོན་པ་ཡིན། རྒྱུད་ཀྱིས་འགྲིག་ཐག་ལེབ་མོ་གཉིས་ཀྱི་ཆབ་ཏུ་འགྲིག་ཐག་རིལ་བོའང་སྤྱད་ནས་ཚོད་རྩ་བུས་ཚོག་སྟེ་སྐབ་པའི་གོ་བའི་རིང་ཚད་ལ་མི་ལི་མི་ཏེ་20 ཙམ་ཡོད། བྱེད་མེད་ཀྱི་གོ་བ་ནི་སྟེ་སྐབ་ལས་མི་ལི་མི་ཏེ་5 ཙམ་གྱིས་ཐུང་ཞིང་། བྱིས་པའི་གོ་བའང་ཤིན་ཏུ་ཐུང་བས་སྐད་ཀྱི་སློབ་སྟོན་ཤིན་ཏུ་མཐོ། བྱིས་པ་དང་བྱེད་མེད་ཀྱི་སྐད་ནི་སྤྲི་ཞིང་རྩུག་པའི་རྒྱ་མཚན་ཡང་དེ་ཡིན་ནོ། །

སློབ་ཆགས་ཀྱིས་སྒྲ་འབྲིན་ཚུ་ལ།

ཀྱི་དང་། ཞི་མི། བ་ལྷུགས་སོགས་སློབ་ཆགས་མང་པོ་ཞིག་གིས་གོ་བས་སྒྲ་འདོན་མོད། འོན་ཀྱང་སློབ་ཆགས་ཚང་མར་གོ་བ་ཡོད་པ་ཞིག་མ་ཡིན། བྱ་ཐལ་ཆེ་བས་ཨོལ་བའི་ནང་གི་ལྷུ་སྤུ་རུས་ཀྱི་ཡོང་ཚོགས་ལ་བརྟེན་ནས་སྒྲ་འདོན་གྱི་ཡོད། དེར་སྒྲ་སྒྲིག་(Syrinx)ཟེས། བྱ་འགའ་ཞིག་གི་ཨོལ་བའི་ནང་ཆ་གས་གཉིས་ཡོད་པས་དུས་གཅིག་ཏུ་སྐད་གདངས་གཉིས་འདོན་ཐུབ། སྤྱང་མས་གཤོག་རྩུང་ཤིན་ཏུ་ཆུར་བར་གཡུགས་པའི་འདར་འགྲུལ་ལ་བརྟེན་ནས་སྒྲ་འདོན་གྱི་ཡོད། སྐལ་ཆེན་

དཔེ་རིས་༡༣་༣༥ སྐལ་ཆེན་གྱི་ཨོག་བྱ་ཆེ་རུ་བརྒྱུད་དེ་སྒྲ་འདོན་ཚུ་ལ།

ནི་ཨ་རིར་ཡོད་པའི་སྐལ་པ་མགོ་ཚེན་པོ་ཞིག་རྟེ། དེས་གྲོ་བར་བཞེན་ནས་སྐྱ་འབྲིན་གྱི་ཡོད། ཡིན་ནའང་སྐལ་སྐྱད་
(སྐལ་པས་མིད་པ་ནས་ཚོ་དུ་རྒྱག་པ་) ལྷགས་ཆེར་རྒྱག་སྐབས་སྐལ་ཆེན་གྱིས་མིད་པ་སྐྱད་རྒྱག་ལྟར་སྐྱ་བརྒྱུ་ལྟེ་སྐྱ་ཆེ་
དུ་བསྐྱེད་གྱི་ཡོད། (དཔེ་རིས་༡༣་༣༥)

དྲི་བར་ལན་ཐོབ་མ།

- ༡། གྲོ་བ་དམ་པོར་བཞུམ་ནས་སྐབ་མོར་གྱུར་ཆེ་སྐྱ་རིགས་ཅི་འདྲ་ཞིག་འདོན་པ་ཡིན་ནམ།
- ༢། རྒྱུས་པའི་རྒྱུར་བཏང་གི་གྲོ་བའི་ཚུ་ལེབ་གྱི་རིང་ཚད་ག་ཚོད་ཡིན་ནམ།
- ༣། སློག་ཆགས་ཚང་མས་གྲོ་བར་བཞེན་ནས་སྐྱ་འདོན་གྱི་ཡོད་དམ།

ཚིག་གསལ།

Amplitude

འདར་རྒྱ།

Cartilage

སྤུམ་རུས།

Frequency

རྫོས་ཚུད།

ཞེལ་བ།

Echo

བྲག་ཅ།

Hertz (hz)

ཏར་ཇི།

Larynx

ཞེག་གོར།

Loudness

བྲག་ཚད།

Musical sound

སྒྲན་པའི་རྒྱ།

Noise

མི་སྒྲན་པའི་རྒྱ།

Obstacle

འགོག་གཟུགས།

Oscillation

རྫོས་འགྲུལ།

Time period

འདར་ཡུན།

Pitch

རྒྱ་གདངས།

Prong

ཚོབ་མགོ།

Shrillness

འཇོར་སྐད།

Squeak

ཚོར་སྐད།

Tuning Fork

རྒྱ་ཚོབ།

Ultrasonic

རྫོས་ཚུད་བརྒྱལ་པའི་རྒྱ།

Syrinx

རྒྱ་རྒྱག

Vibrating body

འདར་གཟུགས།

Vibration

འདར་འགྲུལ།

Vocal cord

ཁྲ་པའི་རྒྱ་ལེབ།

Vacuum pump

རྫུང་འདོན་སྤུ་མདའ།

Sitar

རྒྱུད་མངས།

སློབ་ཚན་བསྟུས་དོན།

- ༡། རྒྱ་ཉི་དངོས་གཟུགས་ཀྱི་འདར་འགྲུལ་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་།
- ༢། འདར་འགྲུལ་གྱི་དཔེ་དངོས་གཟུགས་དེའི་དོ་མཉམ་གནས་ནས་འདར་ཐག་རིང་གོས་དེ་ལ། རྒྱུ་འགྲུལ་གྱི་འདར་རྒྱ་ཞེས་ཟེར།
- ༣། རྒྱུ་འགྲུལ་རྒྱུ་ལ་པོ་ཐོངས་གཅིག་གི་དུས་ཡུན་ལ་འདར་ཡུན་ཞེས་ཟེར།
- ༤། དུས་ཡུན་རྒྱར་ཆ་གཅིག་ནང་རྒྱུ་འགྲུལ་གྱི་གྲངས་ཀ་དེར། རྒྱུ་འགྲུལ་གྱི་རྒྱུ་ཕྱིན་ཟེར།
- ༥། རྒྱུ་ཕྱིན་ཉི་དར་ཇི་(Hz) རྒྱུ་དེ་འཇལ་དགོས།
- ༦། རྒྱ་ཇི་ཙམ་གྱིས་ཆེ་ན། དེའི་འདར་འགྲུལ་གྱི་འདར་རྒྱུ་འདར་དེ་ཙམ་ཆེ་བ་ཡིན།
- ༧། རྒྱ་གྲངས་ཤིན་ཏུ་ཙམ་མཐོ་ཆོ། དེའི་འདར་འགྲུལ་གྱི་རྒྱུ་ཕྱིན་ཀྱང་དེ་ཙམ་གྱིས་མཐོ།
- ༨། མིས་ཐོས་ཐུབ་པའི་རྒྱ་ལི་རྒྱུ་ཕྱིན་ཉི་དར་ཇི་20 Hz ནས་20 000 Hz དབར་ཡིན།
- ༩། རྒྱ་བྱུང་འགྲུང་གྱི་དཔར་བརྒྱུད་ལམ་ཞིག་དགོས་པེས་ཡིན། རྒྱ་རྫོང་སངས་ཁྲོད་རྒྱ་མི་ཐུབ།
- ༡༠། འོད་ཉི་རྒྱ་ལས་ཤིན་ཏུ་མགྲོགས་པོར་རྒྱ་ཐུབ།
- ༡༡། འགོག་གཟུགས་ལ་བརྟེན་ནས་རྒྱ་སྤྱིར་རྒྱོག་གྱེད་ལ། རྒྱ་སྤྱིར་རྒྱོག་ལ་བརྟེན་ནས་བྲག་ཙུང་བྱུང་།
- ༡༢། དོས་འགའ་བས་གྱིས་རྒྱ་སྤྱིར་རྒྱོག་ལེགས་པར་གྱེད་ཐུབ།
- ༡༣། ཉན་སློབ་པའི་རྒྱ་ལ་ཉན་རྒྱ་དང་། ཉན་མི་སློབ་པའི་རྒྱ་ལ་མི་ཉན་པའི་རྒྱ་ཟེར།
- ༡༤། མི་ལ་མཚོན་ན། རྒྱ་དུ་རྒྱ་ཉི་གྱེ་པའི་རྒྱ་ལེབ་འདར་འགྲུལ་ལ་བརྟེན་ནས་འདོན་གྱི་ཡོད།

སློབ་ཚན།

དྲི་བ་༡ ནམ་ལ བར་གྱི་དྲི་བ་སོ་སོའི་ལན་ཡང་དག་འདེམ་དགོས།

༡། ག་གམ་གསལ་ལས་སྐད་སྒྲ་གང་ཞིག་ནི་སློབ་སྦྱོང་ཆེས་ཉུང་ཤོས་ཡིན་ནམ།

༡) བྱིས་པ་བུ་མོའི་སྐད།

༢) བྱིས་པ་བུའི་སྐད།

༣) རྒྱུས་པའི་སྐད།

༤) བུད་མེད་ཀྱི་སྐད།

༢། ག་གམ་གསལ་གྱི་དངོས་པོ་ལས་སྒྲ་ཡི་མཁྱོགས་ཚད་མཐོ་ཤོས་གང་ཡིན་ནམ།

༡) རྒྱང་།

༢) མཚོ་ཆུ།

༣) ལུ་གཙང་མ།

༤) ལྷགས།

༣། ག་གམ་གྱི་དངོས་པོ་ལས་གང་ཞིག་སྒྲ་སྦྱིར་སློབ་སྦྱོང་པར་ལེགས་ཤོས་ཡིན་ནམ།

༡) འགྲིག་སོབ།

༢) རས་ཡོལ།

༣) ལྷགས།

༤) ཤོག་བྲ།

༤། བྲག་ཚའི་སྒྲ་དབྱེ་བ་འབྱེད་པར་སྦྱིར་སློབ་སྦྱོང་གི་བར་ཐག་ཐུང་ཤོས་ནི།

༡) མི་ཏར་17 ཡིན་དགོས།

༢) མི་ཏར་34 ཡིན་དགོས།

༣) མི་ཏར་68 ཡིན་དགོས།

༤) མི་ཏར་340 ཡིན་དགོས།

༥༧ གཤམ་གྱི་བརྗོད་ཚིག་རྣམས་ཀྱི་བདེན་རླུང་ངོས་འཛིན་གྱིས།

- ༡) རྫོས་འགྲུལ་ཕྱིལ་པོ་གཅིག་ཤུས་པའི་དུས་ཡུན་ལ་རྫོས་སྤོད་ཟེར།
- ༢) མིའི་རྒྱ་བས་ཐོས་ཐུབ་པའི་རྒྱའི་རྫོས་སྤོད་ནི། 20 Hz རས་20 000 Hz དབར་ཡིན།
- ༣) འོད་ནི་རྒྱ་ལས་ཏ་ཅང་མཚོན་གས།
- ༤) རྒྱ་ནི་རྣོང་སངས་ཁྲོད་དུའང་རྒྱ་ཐུབ།
- ༥) རྒྱ་གདངས་ཇི་ཅམ་མཐོ་ན་རྫོས་སྤོད་དེ་ཅམ་དམའོ། །
- ༦) བག་ཅན་ནི་རྒྱུར་རྣོག་ཤུས་པའི་རྒྱ་ཞིག་ཡིན།

༥༨ གཤམ་གྱི་རྣོང་ཚའི་ནང་ཚིག་གང་ལ་གང་འོས་ཁ་སློངས།

- ༡) ངར་རྒྱལ་ས་ནང་རྒྱའི་མཚོན་ཚད་ནི་ཚུ་ལས་ ..... ཡིན།
- ༢) རྒྱ་ནི་དངོས་པོ་ ..... བྱེད་སྐབས་འདོན་གྱི་ཡོད།
- ༣) དུས་ཡུན་སྐར་ཆ་མེར་རྫོས་འགྲུལ་བྱེད་པའི་གྲངས་ཀ་དེར་ ..... ཟེར།
- ༤) རྫོས་སྤོད་ནི་ ..... རྒྱུད་དེ་འཇལ་གྱི་ཡོད།
- ༥) རྒྱ་ ..... ཁྲོད་རྒྱ་མི་ཐུབ།
- ༦) གཡོ་ཐོ་ཞིག་རྫོས་སྤོད་10 Hz ཐོག་འདར་འགྲུལ་བྱས་པའི་དུས་ཡུན་ནི་ ..... ཡིན།
- ༧) རྒྱ་ཡི་གྲག་ཚད་ནི་འདར་འགྲུལ་གྱི་ ..... ལ་བརྟེན་ནས་ཐག་གཅོད་བྱེད།

༥༩ རྣོང་སངས་ཁྲོད་རྒྱ་རྒྱུ་མི་ཐུབ་པའི་རྣོར་ལ་ཚོད་རྣའི་བྱེད་སློབ་ཞིག་ཚོམས།

༦༠ ཁྲིད་རང་རྒྱ་བའི་རྣོང་སློབ་མེད་དུ་འགྲུལ་བཞུད་ཤུས་པར་ཆ་བཞག་ན། གལ་ཏེ་ཁྲིད་གྱི་ལག་ནས་ཐོ་བ་ཞིག་རྒྱལ་ས་
རྣོར་རྣོང་ཐག་ས་པ་ན་རྣོང་རྒྱ་གྲགས་ཀྱི་རེད་དམ།

༦༡ མིས་ཐོས་ཐུབ་པའི་རྒྱའི་རྫོས་སྤོད་ཀྱི་ཁྲབ་ཚད་ཇི་ལྟར་ཡིན་མིན་ཤོད།

༦༢ རྫོས་སྤོད་བཅུ་ལ་བའི་རྒྱ་ཡི་བེད་སྤོད་གཉིས་ཅམ་ཤོད།

༦༣ རྒྱ་ཡི་རྒྱུར་རྣོག་སྐར་ལ་ཚོད་རྣའི་བྱེད་སློབ་ཞིག་བརྒྱམས་ཏེ་འགྲུལ་བརྗོད་བྱོས།

༦༤ ཡོལ་བས་བདུམས་པའི་ཁང་ཆེན་ཞིག་ལས་ཡོལ་བས་བདུམས་མེད་པའི་ཁང་ཆེན་ཞིག་གི་ནང་རྒྱ་གསལ་པོར་

ཐོས་ཐུབ་པའི་རྒྱ་མཚན་ཅི་ཡིན་ནམ།

131 བྱ་གཞེངས་ཤིག་གིས་རྒྱ་ཡི་བད་ནགས་ཐད་ཀར་མར་བཏང་ནས་སྐར་ཆ་གཅིག་གི་རྗེས་སུ་བྲག་ཅ་སྤྱིར་འཕྲོར་གྱི་
ཡོད་ན། ས་གནས་དེའི་མཚོ་ཡི་གཏིང་ཚད་ག་ཚོད་ཡིན་ནམ། (རྒྱའི་ནང་གི་རྒྱ་ཡི་མགྲོགས་ཚད་ནི་སྐར་ཆ་རེ་
= 1430 m/s)

132 རླུང་དྲེད་ལ་རོལ་ཆ་གཉིས་ཀྱི་མིང་ཤོད།

133 རླུང་དྲེད་ལ་རོལ་ཆ་གཉིས་ཀྱི་མིང་ཤོད།

134 སྐར་ཆ་1.2 ཀྱི་བར་མཚམས་རྗེས་སུ་བྲག་གཟར་ལས་བྲག་ཅ་ཐོས་ཀྱི་ཡོད་པས། གལ་ཏེ་མཁའ་རླུང་ཁྲོད་རྒྱ་ཡི་
མགྲོགས་ཚད་= 340 m/s ཡིན་ན། བྲག་གཟར་དེ་བར་ཐག་ཅི་ཙམ་དུ་ཡོད་མེད་ཅིས་ཚུགས།

དྲི་བ་ཁག་པོའི་རིགས་ཀྱི་དྲིས་ལན།

131	(ག)	132	(ང)	133	(ག)	134	(ཀ)
135	(ཀ) རྣམས་	(ཁ) འགྲིགས།	(ག) འགྲིགས།				
	(ང) རྣམས་	(ཅ) རྣམས་	(ཆ) འགྲིགས།				
136	(ཀ) མགྲོགས་པ།	(ཁ) འདར་འགྲུལ།	(ག) རྒྱས་ཕྱོད།				
	(ང) ཏར་རྩོ།	(ཅ) རློང་སངས།	(ཆ) 0.1 s			(ཉ) འདར་རྒྱ།	
137	715 m	138	204 m				